

mérlege.

Table with financial data: KÖVETEL, 53 29, 2665 44, 62, 12 23, 219 52, 1990 97, 18117 71, 20585 06, 715 98.

1886. XVIII. évfolyam.

18. szám.

Kedd január 26

DEBRECZEN

POLITIKAI, TARSADALMI és KOZGAZDASZATI HIRLAP.

A debreczeni és vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivétellel.

Hirdetési díj: Négy hatálos példányért 5 kr. Nagyobb terjedelmű... Kéziratok vissza nem adatnak.

Magyarország jobbkeze.

Erdély sorsával kezd a közvélemény gyakrabban és behatóbban foglalkozni. Elég hiba, hogy csak most, midőn már régi mulasztások káros következményei lettek észlelhetők...

A kormány csak a kortespolitika eredményeit tekintni irányadóknak a helyzet megírásánál.

Erdély kormányparti képviselőket küld; partikularis és személyes érdekek kielégítésével megnyert, vagy elhallgattatott néhány nagyszámú szász polgárt, palinkárai és pénzzel megszerezhető az oláh szavazók voksai, nincs tehát semmi baj.

Most már szemben állunk a következőkkel. Az erdélyi románok teljesen szervezve vannak. Rendelkeznek pénzzel a magyar földbirtokosnak birtokából való kitudására, rendelkeznek erővel a községekben, az iskolát kezükben tartják és oly elágazó szövetségben élnek, hogy a forradalom előkészítése nem okoz nehézségeket.

Erdélyben azonban annyira mentek már, hogy az új országban viselendő hivatalok is ki vannak osztva. Államot az államiban képezve vannak in spe szolgabírák és alispánok, csapatvezetők és parancsnokok.

Ezek köztudomású tények. A magyar nemzetnek nincs oka ettől a szervezettől megijedni; az ellenséges szándék magában még nem végzetes, mert hiányzik a megvalósításhoz nélkülözhetetlen hatalom és hiányozni fog mindég. De az, hogy ilyen viszonyok kifejlődhetek, erősen bizonyít a mellett, hogy ott nagy hibák és mulasztások történtek.

Az első lépés a helyzet javítására megtételét az eddigi közművelődési egyesület alapításával. A kötelezőmunkaszó állam munkáját magára vállalta a társadalom. Ez a mozgalom az államot is kényszeríteni fogja a tevékenységre.

Megtörtént ezen irányban már a második lépés is.

Mintegy 40 erdélyi képviselő pártkülönbség nélkül egyesült Erdély és kivált az erdélyi székelyek partikularis igényeik kielégítésének sürgetésére. A mozgalom élén Ugron Gábor hatalmas egyéniségét látjuk egyesítve Horváth Gyulával, a ki befolyását és tehetségét szintén ezen ügynek szenteli.

Az értekezlet csupán az irányeszméket jelölte ki és albizottságokat exmittált. Feladatuk javaslatokat kidolgozni arra nézve, mi a teendő a tagosítás, a földhatalom rendezése tárgyában, a földhatalom, az okzerű gazdálkodás és ipar fejlesztés érdekében.

Foglalkozni fognak a bizottságok a vasuti ügygyel is, mint a vagyonosodás

és kultura emelés egyik kiváló tényezőjével.

Már az a körülmény, hogy sikerült a dolgot az összes politikai pártok egyetértő közreműködésével megindítani, szerencsésnek és biztatónak mondható. De ez a körülmény egyuttal érdekes symptoma is. Az állapotoknak valóban komolyaknak kell lenniök és aggasztóknak, ha kormányparti képviselők valami akcióra elhatározzák magukat, oly akcióra, melyet nem a kormány kezdeményezett.

Mi is, minden párttendenzia nélkül, örömmel üdvözöljük a mozgalmat.

Erdély a magyaroké, s a magyaroké kell, hogy maradjon. A letelepedett és bevándorolt elemek élvezzék, a mint élvezik is a magyar szabadság áldásait, velünk egyenlően.

Nem kívánunk magunknak semmi kiváltságot, semmi supremációt. De azt megköveteljük, hogy a magyar haza területén senki se merészeljen konspirálni a magyar állam ellen.

Az a harc, hogy kié legyen a földbirtok, az a szabad verseny harca. A magyar fajnak mindent el kell követnie, hogy megtartsa a földbirtokot, mert ez nem csak a kenyérnek, hanem a politikai befolyásnak is termő talaja. A román agitáció ellen a társadalmi viszhatás megvan. Köszönjük nekik, hogy felrúztak bennünket bűnös közönyünkből. A mozgalom a milyen hatalmasan indult meg, oly intenzíve legyen is folytatva. Meghozza az a maga édes gyümölcsét is.

A kormány a társadalom ezen hatalmas lendületével szemben nem maradhat tétlen. Az alakítandó földhatalmintézethez járuljon hozzá az állam, miként hozzájárult a kisbirtokosok földhatalmintézetéhez. A közművelődési egyesület tőkéjéből is tehet már valamit. A közoktatásügy és igazságügy szomorú állapotán a kormány javíthat.

Mind ezek ha megtörténnek, a magyar nemzeti ügy Erdélyben biztosítva van és csufos kudarcot fognak vallani az állami eszma nyílt és titkos ellenségei.

(S. Sz. N. c.)

Országgyűlés. A képviselőház tegnap ülésben folytatván a költségvetés részletes tárgyalását, befejezte a pénzügyminiszterium költségvetését és tárgyalás alá vette aztán a közmunka- és közlekedésügyi miniszterium költségvetését. Ez utóbbinak előadójaként Lukács László ismertető és tájékoztató beszédében ajánlotta a költségvetést elfogadásra. Felszólalások történtek egyebek közt a posta és az államvasutak címében. Az utóbbihoz többen lévén még a szólamra előjegyezve, a tárgyalás itt félbeszakadt a folytatása a mai napra halasztatott, mikor esetleg a földművelés, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium költségvetése is tárgyalás alá kerülhet. Ugyancsak a mai ülés végén fog Tisza Kálmán miniszterelnök felelni három interpellációra és pedig Olay Szilárdnak a dresdai tornauzenélyre. Tassynak a szerb kölcsönre nézve s végül Gulácsynak. Csánády kérde, hogy hát ő mikor kapja meg a választ a „szegre akasztott elvek” dolgában, mire a miniszterelnök azt felelvén, hogy már erre nézve nyilatkozott s nem szándékszik, nem is köteles másodsor nyilatkozni, a ház ezen nyilatkozatát a miniszterelnök tudomásul vette s ezzel az ülés véget ért.

A főrendiház tegnap ülésében rendkívüli érdekeket keltett a politikai körökben Közvetlenül az ülés előtt elterjedt az a hír hogy gróf Andrássy Gyula interpellációt fog intézni a miniszterelnökhöz a kelet-ruméliai kérdés ügyében. Erre a hírre a képviselők tömegesen siettek át a főrendiházba. Gróf Andrássy Gyula interpellációjának indoklása az, mely érdeket kelt és bizonyára foglalkoztatni fogja az egész európai közvéleményt. Gróf Andrássy Gyula fejtegetéséből kitűnik, hogy a berlini kongresszus által alkotott Kelet-Ruméliának már alkotásakor sem tulajdonított nagy életképességet, annál kevésbé, mert a porta nem élt azon jogokkal, melyeket a berlini szerződés a török kormányban biztosított. Ily körülmények között a külügyi politika fóladata nem lehet, a status quo ante visszaállítására törekedni, hanem oly alkotást kell létesítenie

mely a mellett, hogy megfelel monarchiánkerdekeinek, az állandósággal is biztat. A personal uniót nem tartja annak. Gróf Andrássy Gyula ezen bevezetés után azon kérdést intézte a kormányhoz, hogy igaz-e, miszerint Kelet-Rumélia és Bulgária personalis unió alapján való egyesítése fölött tárgyalások folytak és minő álláspontot foglal el ezzel szemben a közös külügyminiszter.

Tisza Kálmán miniszterelnök válasza az interpellációra az volt — nem is lehetett más, — hogy a hatalmak törekvése a kelet-ruméliai kérdést kielégítő módon rendezni. E fölött most folytak a tárgyalások, az egész kérdés forrásban van és erre való tekintettel nem nyilatkozhat a miniszter elnök arról, hogy monarchiánk mit és mily irányban fog tenni. Kéri választ tudomásul venni. — Gróf Andrássy Gyula válaszában kijelenté, hogy a határozott nyilatkozatot ily körülmények közt nem erőlteti. Most kellett felszólalnia, mert később a bevezetett tények után felszólalása tárgyban csak utólagos kritika jellegrével bírna, a kérdést tárgyalni nem kívánja most, mert reményli, hogy már a legközelebbi időkben megismerteti a kormány azon tervét, melyet megvalósítani kíván. A választ ily értelemben tudomásul veszi. A miniszterelnök válasza a ferendiház tudomásul vette. A törvényhozás két hazának érintkezéséről szóló javaslatot br. Rudnyánszky József, br. Majthényi László és gr. Zichy Nándor rövid pártoló felszólalása után elfogadták a főrendek.

A kiegyezési tárgyalások. Tisza Kálmán miniszterelnök, Szapary gr. pénzügyminiszter és Szechenyi gr. kereskedelmi miniszter szombaton é. hó 30-án — miután a február 2-ikára eső ünnep miatt a költségvetési vita valószínűleg három napra félbe fog szakítani — néhány napra a kiegyezési tárgyalások folytatása és előrelátható befejezése céljából Bécsbe utaznak. Miután a bankkérdésre nézve még függőben levő differenciára vonatkozó tárgyalások csak az értekezlet folyamán fognak végrehajthatni, az osztrák-magyar bank főtanácsa a mindkét részen levő pénzügyminiszterekkel eddigelig folytatott tárgyalások felől a mar február 3-án tartandó közgyűlésnek alig fog érdemleges előterjesztést tehetni.

Külföldi hírek. Berlinből a conficust jeleznek a szövetségtanács és a birodalmi gyűlés közt. A szövetségtanács egyhangúlag kimondta, hogy a birodalmi gyűlés azon határozatát, mely a lengyelek tömeges kiutasítását rosszalta, nem veszi figyelembe. A franciaia kamarában a kormány, melyet az amnestia ügyében történt szavazás már is kisse megrendített, tegnapelőtt diadalt aratott. Az egész republikanus part helyeslést fejezte ki a magatartás felett, melyet a kormány Lot-departementben a monarchisták ellen követett.

A forrongó Balkán. A balkánfélszigeten megindult a bekezdés, de hogy egyes bekezdőzők voltaképp mit cseleznak, nem egészen világos. A porta felhatalmazta Medsid pasát, hogy a bolgár meghatalmazottal Bukarestben mejejen résztveendő a békealkudozásokban: ezekre vonatkozólag megküldte neki utasításait is. A szerb kormány bizonyosságát is adta annak, hogy komolyan óhajtja a béke mihamarabbi megkötését; megállapította a Mijatovicnak adandó utasításokat és ezeket, szentesítést végezt, a kormányelnök, a hadügyminiszter és a pénzügyminiszter személyesen megvittek Nisbe Milan királyhoz. Másfelől azonban a porta pártfogolójai újabb kezdik a provokációkat; azt már jelentették, hogy a bolgár csapatok megszállták a Timok mellett levő Bregovot, mely a nemzetközi katonai bizottság által megállapított semleges zónába esik. Sander fejedelem csapatai továbbá Viaszina környékén megszállták a szerb-bolgár határt. Az angol kormány is megkezdte az „bekezdés” Anglia képviselője a görög miniszterelnöknek átnyújtott egy táviratot, melyben lord Salisbury kijelenti, hogy Anglia — ha Görögország jogos ok nélkül megámadná Torokországot — ezt az aktiót a tengeren meg fogja húsítani. Delyannis miniszterelnök e fenyegetésre azt felelte, hogy Görögország a kiáltásba helyezett hajhaditüntétést Görögország függetlensége ellen intézett támadásnak fogja tekinteni és Torokországot megámadásával fogja viszonozni.

Képviselőválasztás. A nagykálló körületben az elhunyt Kállay János helyére tegnap volt a képviselőválasztás. Mint értesülünk egyhangulag Szoboszlai József újfelhértő birtokos, függetlenségi párti, választatott meg országgyűlési képviselőnek. Eljen!

KARCZOLATOK.

(Egy kis verseske. — A róka meg a holló. — 40 frt. — 50 frt. — Mit teledtek ki.)

Itt ott panaszkodnak a szabadelvű urak, hogy Debreczenben mégiscsak jobb lett volna helyi jelöltet felállítani.

No, ezeknek az uraknak emlékkébe ajánljuk dicső emlékeztető Nyári Pál versét, amelyet Simoncsicsnak, a nemzeti színház akkori intendánsának írt, mikor egy Wirsich nevű, drága bécsi táncosnót szerződöttet. A vers így hangzik:

Imé itt van Wirsich, Ha elhoztad — bird is!

A szabadelvű párt tisztelt vezéreinek nagy tehetségük van a mesebeli-róka szerepének eljátszására.

Csak akkor tévednek, ha bennünket — hollóknak hisznek, a kik egy kis hízelgésre kiejtjük a szájunkban tartott sajtot.

A hol csak találkoznak egy-egy Tiszapárti vezérrel, mindazt zengedezik, hogy ők vesztenek, mi, függetlenségiük okvetlen győzünk. A beszéd után aztán erősen vizsgálgják az arcaukat a — hatást.

Azt akarják, hogy a mig ők munkódnak — hivatalosan és magánutou, addig mi elbizzuk magunkat és nekik engedjük az sültgálambot.

Ohohohó! se nem csüggedünk, se nem iszunk előre a medve bőrére! Az eredmény febr. 1-én — majd kitudódik!

A gazdagoknak nincs egyéb vigaszuk a szegények számára, mint az, hogy — spóroljatosk.

Jókai Mór, a ki százannyi jövedelemből sem tudna kellőképen „megélni”, kapva kapott azou, hogy egy kolozsvári díjnak azt írta neki, miszerint bőven kijön a maga havi 40 frt fizetéséből. Irt is róla Jókai nagy cikket, ajánlotta is Kilyén urat egy takarékos ságitanászék tanárává.

Egyszer aztán jön egy leleplezés a „Bp. Hp.”-ban, a mely szerint Kilyének csakugyan 40 forint a díjnyi fizetése, de e mellett van valahol 100 hold földje, egy gróf házban szabad lakása, jelentékeny tőkeje, a melyet nagy kamatra forgat s így Jókai Mór fel van tiltelve, de csufosan.

Nem kell hát kapva-kapni minden alkalmon, melyben a világí predikációkat tarthat a szegénynek az éhezés kellemeiről!

A 40 forint juttat eszükbe valami egyebet.

Egy vidéki városban lakó kormányparti journalista, éppen választás előtt — állást kapott a fővárosban. Riparancsol a párt, hogy okvetlenül jöjjön le a választás napjára — szavazni.

— 50 forintért hangzik a nem éppen jómódu ember válasza.

— Megadjuk, hangzott először a párt nagyjainak válasza.

Azouban tudvalevő, hogy Tisza Kálmán az időközi választásokra nem áldoz és így spórolni kell. Az ötven forintot reménylő ember háta mögött egyszerűen kieszközölték, hogy állását csakis a választás után kell elfoglalnia.

A szegény embernek már lakása sem volt, minden holmija Budapesten és így — 50 forint beszerése helyett — a maga emberiségéből, minden fizetés nélkül kellett az illető városban dégalnia!

Ha már a kaszálok kérdésbe is bele vittek a helybeli szabadelvű párt érdemes jelöltjét, mért nem ígértették meg általa a borfogyasztási adó kezelésének, serelemének orvoslását is?

Eh! de mit írálók én itt össze-vissza, mikor a szabadelvű-párt százszor találekonyabb nálunk... az igérgetésben? Gili Balázs.

... konyvvezető... 44422 20

... Antal... biz. tag.

... jónak bizo... juttatik.

... rnak

... európai urakodó ud... Bräunerstrasse 8 sz.

... postafordultával az ön Hoff... mulatáskorokait küll... hogy az említett malatásár... a vásár... a kivánatos nyugalom... k... és az elgyőrt beteg... nek.

... Garzó József, földbirtokos... ito. Emerei köt. les-ég, a... (akivonatot) meg-sz-rz-sét

... királyi fensége a Wales-i her... kerek. (Udvári szalliól cím) ... herczegnek a Bene merenti... a Bene merenti felirat, mint

... atok, mint egy a betegnek... a János-éte mulatásztme... (árás) köli lennie... mellbetegságbó, testi gyan-e... ki ingyen megkapja

... pestrohi okúddessél: 11 aver... 1.2 fit 40 kr. II. Fei kiló... engedással Malatáczukokak I... kis bb 70 kr. Gyermestapma... szegény aul rem szálitánk

... mo. Geréber Füöp... malata egészszeg ser 60... an Nyiregház, és (Kiss

32.

ANNA CSILLAG

Vörösmarty első szerelme.†)

Milyen tisztelt közönség! Sokáig haboztam, vajjon honnan merítsek tárgyat a felolvasáshoz, hogy némileg hasznos, e mellett pedig szórakoztató is legyen. Hiszen a jelen társadalom minden — sokszor még mellőzése méltó — nyilvánulását is felhasználják és megőrzik a sajtó hangyaszorgalmu emberei, a jövőt pedig titkos fátyol fedi.

Végre elhatároztam, hogy a multhoz fordulok. Igen, a muthoz, meg pedig edes magyar nemzetünk multjához, mely oly gazdag nemes tettekben, oly szép, oly magaslatos, s éppen azért oly igen vonzó. Ide menekülök én, ha kötelességszerű foglalkozásom hankaszja örömet, s üdülést talál; ide menekülök, ha lelkemet a jelen zűrzavara, és finom felszöregései sebbel illetik; ide menekülök, ha szívemet nem várt bu, fájdalom és csapas orozva megiepi, s megtalálom az enyhádó balzsamot! — E gazdag forráshoz fordulék most is, hogy kibővítszem onnan egyik nagy költőnknek Vörösmartynak a első szerelmét, s annak nyilvánulását a hős költeményeiben, azt a jelen alkalommal nem mint újat, de talán érdekesebb, az igen tisztelt hallgatók előtt felolvasom.

Vörösmarty Mihály, mint mindnyájan tudjuk, 1800. decz. 1-én született Pusztanyéken, Fehérmegyében. Szülői nemesi családból származtak, de szegények voltak. Költőnk 1811-ben vált meg először a szülői háztól. Szekes-Fehérvárra vittek szülői, hol egyenesen a gymnasium első osztályába vették föl. Öt évet töltött ez intézetben, s atyja nagy örömeire mint 5-ik osztályu ifju tanításból szerzett élelmet, ruházatát és iskolai szereit. A leendő költő már ekkor feledezett a szenge ifjában. Többet gondolkozott, mint beszélt, felénk, ügyetlen volt idegenek között, s csak ismerős helyeken tűnt ki szeretetreméltósága. Bizonyos nemes önértet, erkölcsi finomság jellemzik már ekkor. Kedvelte a csendes mulatozást, vidám beszélgetést, örömet hallgatta az éneket, zenét, de táncolni nem szeretett. A költői tehetségnek már 13 éves korában jeleit adta. A rythmus iránt élnék érteke volt, még mielőtt tanulta volna annak szabályait. Papir-darabokra, falakra vers-sorokat írkált, de mindjárt wegsemmisítette, nehogy valaki elolvassa. 16 éves korában atyja Pestre vitte a költészetit osztályba. Itt is keveset kellett rá költeni, mert egy örmény asszonynál, kinek két fiát tanította, alkalmazást nyert. Sokat olvasott főleg magyar költőkből, s gyakran verselgetett. 16 éves korában megkezdé küzdelmét az élettel. Elvesztette atyját, s atyjában egyedüli támaszát. 17 éves korában, mint nevelő, a Perczel Sándor házához jutott. Az atyja halála bu-songó, anyja és testvéreinek sorsán aggódó nemes szívű ifju idegennek és szerencsétlennek érezte magát a nagy uri háznál. Főleg kezdetben nem dobogott felé részvevő kebel; hideg arczokkal találkozott bármire lépett, bármire tekintett.

Perczel Sándor katonaviselt, kimért tekintetű ember, vagyonos és büszke nemes ur volt. Fiai tehetséges, de vásott urficskák voltak, kik sok kellemetlenséget okoztak költőnknek. Nyolcz évig nevelősködött Vörösmarty a Perczel háznál. Az első két évben Pesten lakott növendékeivel, s egyszersmind elvégezte a bölcsészeti tanulmányait is. 1820-ban lekötözött Perczel Tolnamegyébe, borsányi birtokára, mely egy pusztá Bonyhádn határában. Költőnk is vele ment, s magán szorgalmilag két év alatt vizsgázott a jogtudományokból. Sajátszerű, hogy e sok vesződséggel teljes két év alatt kezdődik tulajdonképpen költői tehetségének fejlődése, mely aztan mind nagyobb arányokat ölt. Perczel gazdag könyvtára, a bonyhádi papok — mint írők — nagyban előmozdították azt.

† Felolvasottat a debr. felolv. kör f. h. 24. estélyén.

Költészete azonban 1823-ig inkább csak verselgetési gyakorlat volt, az eszmék és érzelmei játéka, szórakozás és utánzás. De most, midőn a nemzet nagy válság felé közeledett s kockáko állott alkotmánya; midőn felebredt szívében a meglátott és megismert „kedves“ iránti első szerelme: érezni kezdi, hogy költő, ki többé nem könyvekből merít, hanem lelkéből, hol nagy eszmék forrtak, s forró szerelmi szenvedély viharzott; s képzeletéből, hol a haza letűnt dicsőségének s jelen gyászának képei szülemlettek meg. És hogy csakugyan igazi költő, megmutatá rövid időn. Haza és szerelem eddig nem ismert nyelven és hangon zúgtak elő nagy lelkéből.

Első szerelme 1821-ben kezdődött Bonyhádon, hol, mint említett Perczel háznál nevelő volt. Szerelme bálványozott tárgyat, keresztneven Etelkának hívták, mint ezt néhány költeménye, s legmeghittebb barátjához Zadorhoz írt levelei bizonyítják; de mi volt családi neve? az bizonytalan.

Vörösmarty jeles életirója, Gyulai, így ír erre vonatkozólag: „A Perczel-család rokona volt-e a lány, vagy valamelyik szomszéd birtokos leánya? s Bonyhádon ismerkedett-e meg vele, vagy Borsányban: nem tudhatni bizonyosan.“

Azonban a „Magyar Lapok“ 1879. jul. 15-diki számából erre vonatkozólag ezt olvastam: „Vörösmarty az ő első szerelmének tárgyát, a bájos Etelkát, Perczel legidősebb leányát, titkos és reménytelenül szerette. Forróan ragaszkodott a művelt, szende nőhöz... Gyakran találkozott vele, s a szép nő közelébe varázsa a szülőben zárkózott, de fogékony érzsű ifjút, csakhamar szerelmeire gyújtotta.“

Es ebben nincs is lélektani képtelenség. Vörösmarty ugyanis 8 évig volt Perczel háznál, s ezen idő elég lehetett arra, hogy a közvetlen közelében, ugyis-óva szeméi előtt növekedő leány iránt eliothatlan szerelem érelődjék lelkében.

De akár mint álljon is Etelka családi nevével illetőleg a dolog, az tény, hogy ő gazdag és büszke nemes család sarjadéka, Vörösmarty pedig vagyontalan, szegény nemes volt, mi áthidalhatlan űrt képezett közöttük. S hogy minő fájdalmat okozhatott e körülmény a 20-21 éves Vörösmartyknak — kit körülömben is atyjának korai halála, szegény anyjának s s testvéreinek nyomora, s a szorongatott haza sorsa nagyon lesújtottak vala — e képzeltelhetjük! Ilyen a sors játéka; s a nagy lelkét jobban próbára teszi. Vörösmarty érezte a sors ilyen játékát, busult, szenvedett, de kétségbe nem esett; nem, mert az ifju szív sokat eloir, kivált ha az a költő, kivált ha a fájdalom ihletté valva enyhülteként szállhat vissza!

A roppant rang és vagyoni különbség miatt csak titkos és reménytelenül szerethette Etelkát. Minden erkölcsi erejét össze kellett szednie, hogy elfojthassa évekig taplált szerelmét, visszaradjon a vallomástól, s ne kösse minden kúlatás nélküli pályájához azt, kit mindenké fölt boldognak óhajtott. Lehet, hogy e szerelme kezdetben csak költői ábránd volt, s a szív első határozatlan izgatása, a költő felhevült képzelődése, mely tárgyat keresett alkotásának. Maga mondja egyik leveleiben Zadornak, ki egyedül volt szerelme titkátba avatva: „Aldom őt, mert általa fejlett ki bennem minden érzemeny.“ — Egy másikban pedig így ír: „Hogy szép leánykám nekem is tetszik — örülök. Tudod, kit gondolok, ennek köszönhetek én mindent“. Azonban a költői ábrándot, a gondolatot részint a csendes falusi magány, részint a szeretet hőgy kellemé, lassanként erős szerelmmé érlelték. — Sokszor megfordult imádott Etelkája társaságában, s minden egyes alkalommal mélyebb és mélyebb hatást gyakorolt reá annak szépsége; mind jobban és jobban tanulta ismerni, tisztelni és szeretni szeiid tiszta lelkét.

Vajjon szerette-e őt e leány? nincs rá biztos adatunk, mert Vörösmarty ugy költémé-

nyeiben, mint leveleiben hallgat felőle. Ugy látszik azonban, hogy kedvelte társaságát, s csak a Vörösmartyéhoz hasonló ama tudat, hogy ugy sem lehetnek egymáséi, fojtotta el viszonyzó érzelmeit.

Titkos, néma szerelmi viszony volt hát ez, melylyel egyik fél sem élt vissza soha. Vörösmarty melyen magába zárta a kedves titkot, egész 1825-ig még legkedvesebb barátja előtt sem nyitott meg szíve, egyetlen leveleiben sem érinté soha. Csak akkor kezdett felőle szólni, midőn hajlama szenvedélylye erősödött, s a reménytelenség karjai közt barátai részvételben keresett vigasztalást.

Gondolatlan szászor szettepte e viszonyt, de fényleg nem téphette szét; menekülni, szabadulni óhajtott tőle nem egyszer, de szerelme mindig visszavonta, hogy legalább meg egyszer láthassa őt! Küzdött egész erejéből, s erőtlen volt, de az elhatározó perczben megis legyőzte magát. Tulajdonképpen a hőn szeretett lány boldogságáért mondott le szerelméről; egy általa oly mélyen tisztelt család nyugalmát többre becsülte, mint saját szenvedélyét.

1825. augusztusában meg egyszer leakart rándulni Bonyhádra, hogy végbucsat mondjon ifjusága tündérországának. Zador aggódva kezdé leveleiben: „Hát csak ugyan lement-e?“ „Nem, barátom, felel Vörösmarty itt maradok szept. 8-ig munkám miatt, s aztán sem sietek, mert nincs ott már számomra semmi az életem. Ha a setétség országába mennek, nem esnek nehezen, mert mondhattam: „Uram, te setétnék teremtetted ezt, és szép nem is volt soha!“ De én láttam a déli vögy világot, s most ő nincsen ott. Nem is kérdeztem, meddig lesz távol, vagy visszajő-e, mert mit használna ez? a valóságot ugy is elég korán lesz meg tudnom!“

Gyermeki könyvelmőséggel azt gondoltam, talán rátom még egyszer, s ezt gondolom is oly kedves vala! Most egyetlenül vége lesz mindenké! Iszonyu űrteséget találok ott, hol eddig mindenem volt. Csapongó kedvem egészen oda van. — A bánat és erődő fájdalom egész táborával kereszttül ment lelkemen; olyan az, mint az eljűt mező: „meggyilkolva fetrengenek rajta az élet örömei, s a mely meg csak haldokol közöttük — jajgatással burzaszt?!“ Így vagyok most, nem tudom, hogyan lesz keőbb?! Tan gyogyit az idő, de ugy velem, hogy ez a gondolat, mely képzelt boldogságomban szöve volt, pótolhatlan hiányt fog hagyni egész életemben! Attól, kit mindennek felett hatalmasnak hiszek, lehetetlenséget nem akarok kérni, s mi pedig azon kívül lehetőséges, az mind csekély nekem!“

E levél híven festi Vörösmarty hangulatát, s azt is, miy erőt vett rajta eltitkolt szenvedélye. Ő, ki nem szerette prózában a költői száryalast, s leveleiben sohasem szeretett érzelgeli: ime, egész szenvedélylyel tör ki fontebbi leveleiben. Óhaj és fel találkoznia az imádásig szeretett leánnyal, barátja vigasztalása nem hat rá; meg egyszer ateli boldogtalan szerelme minden örömet, minden kinyit!!!

1825. szept. 28-dikáról írja Zadornak: „Itt vagyok, s itt van elváhatlan társam, a reménytelenség! Mindeu, ami lesújtó lehet meg van e mondasban. Figdondhatod, hogyan voltam, midőn ezt éreztem. Ő nem örökre tavozott el innen, mikor megerkeztem már itt volt. — Kimondhatlan fájdalom vesz erőt rajtam. Látom, elővettem mindent leveleiben, s a mi vizgataisomra lehetne: részvétet, hazámiai szeretetét működésemet.“

Mind igaz lehet, de én nem hallek semmit is. Ha isten angyalai az üdvösség csemettyjével csemettyenek is fülembe, ha a paradicsom telegekesebb madara röpkedne is körülöm edes dalával: nem hallgatom őket! Siket vagyok minderre, mint a nehéz föld, csak fájdalomra nem! Ne gondold, hogy számdékosan kerestem csüggedésemet; korant sem; s a mit csak képes voltam megtenni, mindent megtettem előre, hogy annak idejében

könnyebben tűrhessek; de halljad mindenestől s talan utolszor, veszendő ügyemet! Meg lett koru vagyok és semmi kúlatásom! Ennek méltó megmondolása előkészített a legrettenetesebbre is. Majdnem megfáslva, érzéketlenül állottam első pillanatban előtte, s ő azon szeiid mosolygással — melylyel mindenkit fogad — fogadott engemet is!

Aikony volt. Ifjusága legszebb bitorában állott szülei és testvérei körében; hasonlíthatlan szépségű sugár termete nem mutatott tolni származásra. Mint az örömegek angyala, ugy fogadott tiszta, butalan tekintetével. Én, a ki kevesebbet vártam, olvadozni érzém elfáslt szívetem, s hálat adtam istenemnek, hogy meg egyszer láthatám! — Oh csak valami kivételnek valót találhatnék benne! Nem találók, s a mit benne most már iranta csak tiszteletnek veitem, minden képtelenségek beátása mellett is szerelmmé vált!!! Ugy vagyok, mint a mely hajót az örvény több mértőfüről besodor, nem hirtelen vesz el, de mivel később annál, szörnnyebben, annál bizonyosabban. Így a zora jövendő tárva áll előttem.“

E sokat mondó levél legghosszabb Zadorhoz írt levelei között. E levél tartalma szerint még jól esik szerelméről beszélnie, meg nem jött el az elhatározó pillanat, meg nem jött el a szerelme legyőzésehez. Kesőbbi leveleiben már inkább csak érinti szerelmét. Megtörtént, a mire regben készült... s az eltemetett szerelme fájdalma csak olykor nyilalik át soraín.

1825. nov. 6-ikán így ír Pestről Zadorhoz: „Hallád, hogy itt vagyok, képzelted, hogy e is kellett jönnöm! — Oh, barátom, ez az eljövétel legalább csak keserve lett volna! Nem volt. Nyomorút szavakkal tudtam elbucszni, s fájdalom gunykaczzája vált bennem! Képzelted, hogyan lehet doiga annak, a kit vegtelen pusztáon akar megvenni az isten hidege; ugy vagyok én az élet pusztájában, fázni kezdek, s a boldogtalan emlekezet nem melegít többé. Legalább csak új lelkét vehetnek, s felöltöztetném a remény és szerelme bíbor köntösebe, s ifjuságát a csapongó képezet virágaival ekeshetném föl. De elvagyok temetve, a remény és szerelme hervadtan áll jökedvem sirjánál! Egy Zadorhoz írt másik leveleiben már nyugodtabb, udvozli házastulandó barátját és szettepett boldogságára gondolva így szól: „Adja Isten, hogy oly boldog legy amin azt megérdemled! Boldogságom ugy is abból fog állani, ha drága hazám és ti boldogok lesztek. Én is szerettem volna; de mily vegtelen távoliság van a leu-téstől az azza léteig!“

Évek multával is sajogki kezd sokszor szívemék hegedező sebe, 1827-ben aug. 28-án így ír Zadornak: „Itt lesz Etelka, nem tudom megláthatom-e? Talan fogom látni, de mert nem oly szemem, mint őt éveli ezélt! Akkor egy tekintet hónapogis álmódzatotól volna, most talan meg sem indíhat... s annyira se vihet, hogy a mutra visszanezvéen, borzadjak magamtól!“

Ime! lassankint ki alszik szenvedélye, de annak edes keserű emleke folytat termékenyítő kőzetesett. Vörösmarty jó időre boldogtalanra tette első szerelméről lemondása, de az sem lett boldog, kit ő boldognak lenni óhajtott. „Etelka — mint Vörösmarty később mondá — terjhez ment ugyan, de nem volt boldog és soat szenvedett.“ — Azonban e noigy — boldogtalanúsága, szenvedése közepett is boldognak, vagy legalább szerencsésnek érezhette magát, ha meggondolta, hogy érette is szenvedett és pedig sokat szenvedett egy nemes lelek, Magyarország akkori legnagyobb költője, ki az ő nevet s emleket örökeletre vette költeményeiben.

Ime, melyen tisztelt hallgatóim, ez vala Vörösmarty első szerelme! Ez aranyozta és felegzte be az ő ifjuságát, ez volt egyik főforrása költészetének; ennek emlekből táplálkozott költői lelke meg ferikorában is. Ne csak mint dai költő énekli meg imádott Etelkáját, kihez 1830-ig — majdnem kizárólag —

A »DEBRECZEN« TARGZÁJA.

A nők társadalmi helyzete.

— Írta: Dr. Szántó Samuel. — (Folytatás.)

De még a tróbadouok, a szerelmi epedekes korszakában is, a mikor a nőimádás mintegy beteges iránt vett, a mikor a romantikus hajlamu lovagok a legképzeltetlenebb dolgokra vállalkoztak, csakhogy imádott hölgyüknek, melyek színet viseltek, tetszését megnyerjék, még azon korban is, midőn lehetőséges volt, hogy egy lovag 30 éven át leste zárdába vonult kedvese egyetlen pillanatát, vagy az oroszánok közé szálljon csak azért, hogy imádottja keszttyűjét onnet felhozza, a nő jogilag még sem nagyon emelkedett. Eme költői korszakban is meg van a maga prózai oldala. A háberiség ideje volt ez, azon intézmény, mely sajtóságos vegyületet képez a szabadság és szorgaságnak. A társadalom két osztályból áll: zsarnokok és társzolágakból, s ezen kor legesetebb pontját valóban a minden jogoktól megfosztott nők képezik.

A leány férjhez adásánál a leány maga az utolsó volt, a kinek elhatározását kerdeztek. Határozott először az apa, aztán a földes ur és végül a király, sőt a törvény minden földes urnak biztos tá ama jogát, hogy háberese leányát, ha az élete 12-ik évét betöltötte, kényeztetheti ahoz, kit ő szemelt ki számára.

S a feleség sorsa milyen volt? A kaland vágó lovagok várakba zárták nejeiket s maguk a regényesség utáni hájszával elfoglalva a legtávobbi vidékekre mentek, hogy a lovagiasság babér it arassák.

A ferj föltétlen ur volt; neje fölött élet-halál jogot gyakorolt, s nem egy romantikus érzelmi tér, meg romantikusabb kedélyű életparját bizonyára nem rózsaláneczkoba verve áltette varának legmélyebb pinczejébe, vagy legmagasabb tornyába, a hol szerelmi sohajával bizonyára megindítá börtönének láthatatlan lakóit.

De azért eme költői korszaknak is meg volt a maga érteke a kevésbbé költői penz iránt. E körből erednek a nászajándék a morgengabe, sőt annyira ment, hogy a menyasszony meg első csokját is megfizette vele legényével. Vajjon a középkori leányok egyáltalában szoktak-e csokol. dzni, vagy ez csak a mi korunk vívmánya-e, annak nem tudtam sehoggy se nyomára jutni.

Azonban a jogaiban mélyen sértett nő nem rettenetes boszút állott a férfiakon, megalapította ama borszató lovagrendet, mely a modern férfiek ijedeime, s mindegyik szereti hinni, hogy szomszédja annak tagja, s ez a papucs-ovagok dicső rendje.

Hogyan alakult meg eme nemes rend? egy régi akta következő kepen árulja el. Egy g ucs és felelem nélküli lovag a császár által rendezett lovagátékon megjelent, hogy annak küzdelmeiben részt vegyen.

egyházi atokkal rémitgeté, ha nem az ő színetet viseli. De a rettenethetetlen bajnok, ereje és függetlensége ezretében, sem a császár, sem a püspök háberese lenni nem akart. Hozzája lép szép imádottja, sötét szemében könyv jelenik meg, lágy karját a vitéz nyaka köré fonja, s mire a hős inogni kezd, s megpillantván, mint csuszolt le az arannyal himzett papucs imádottja lábáról, bösz dühében felkapja azt, sisakja melé tűzi és a papucs jelvényével vágta a kuzdtérre. A diaudat az övé, nyolcz ellenélet terített le, a jutalmat szep kezekből megyeri, de a császár gunyosan mondja: „győztele ugyan, de a papucs alatt vagy, ez legyen rendes jelvényed.“ Mily nagy ezen rend, midő kiterjedést nyert, azt titkos szervezetenel fogva tudni nem lehet. De meg mai napig is szokásban van, hogy fiatal asszonyok ferjeiket legelőször is papucsosal tepik meg.

A középkor beteges iránya, a szerelmi dalok és sohajok kora szűnni kezd, de annak szelleme mai nap is kísért. Hiszen mi is a lovagiasság korszakában élünk, nincsenek-e lovagjaink, nem-e mindnyájan lovagiasságra törekszünk, hiány van-e náunk a kalandokban és a küzdes, — oh az megvan, hiszen a modern küzdes egyik főoka a nő. Igaz, hogy nem viseljük most imádottunk színet, de ez csak onnet lehet, hogy szépeink nem akarnak színt vallani. Udvariaság, etiquette ugyan már nem divatos, de azért imádjuk a nőket, t. ép ugy, mint a középkori lovagok, imádjuk — más feleséget; nem irunk ugyan költeményeket, — de ki tagadhatná, hogy a nők

nagyonny igénybe veszik költői tehetségüket, szoval a női kúntus maig is virágozik. Pünius azt írja, hogy még az oroszánok is tisztelben tartják a nőket, mert a nőket kevésbbé tamadjak meg, vajjon modern arszlánainkrol aóink ugyan ezt mondhatják-e, — valóban nem tudom.

A lovagságot megdöntötte a fejledező polgári elem, a születes előjoga helyebe a munka joga lépett, s vele megszüntek mind azon korlátok, melyek a nőt fogva tartottak. Az általanos emberi jogok mellett a nők jogai is elismertettek. Így jutottunk tehát a modern nőhöz, az új kor nőhez.

Látuk tehát, mint emelkedett fokozatosan a nő társadalmi állása. De távolról sem mondhatjuk, hogy már elérte az őt illető magasságot, meg messze van atól, hogy a férfilyal egyenrangúan tekintessék. Hejlet nyert ugyan a háztartásban, melynek vezetője bele játszik magába a politikába, mert hiszen éppen az ujkorban látunk több női urakodót a trónon, de határozottan legméltóbb helyét a salonokban foglalja el, melyeknek valóságos központjává lett. Kedvezett a nőknek XIV. Lajos kora, a maga kimert etiquett-jével és bizarságával, az udvariaság, galantéria ujra divattá leit és XIV. Lajos kegyencnői, de különösen Maintenon asszony hódolatra kényeztette az egész francia udvart, s a mi a franciaia udvarban chic volt, azt csakhamar követte egész Európa. S mégis valóban különböző, hogy éppen ezen korszak végén a költők és írők gunyja a nők ellen fordul.

(Folyt. köv.)

intézi minden da elbeszélő költő i

De lassuk veit, melyeken szerelme s nezzban reménytelmiktént rajzolja ragadó kiteresbe

Első nagy megírásához 1823-iki gyakran élve egész hevelét szakkorai politikai ték meg Zilán fcsak hazája, haáldozai. Nemesi hozzá képes is. széicsend morajszerelmei dult. vesztő nyugalomhatárig fokozód megszakadáshoz zeti eltompulás a szivverzés felisir szélen, szíve kódot. Egyik se igert közeli jav megrettet a jó simuit, visszatart. Érzelmek kétfézet s elismert nyok, körülmény egy nőtől függőtol. — Mikor b nem viszonyozta magat egyidőre mel aztan s önsiti. A haza és mélyabus lelkébe oly művet tereszívnek szeretet tek székségeinek zeszéséről, hol mily nagy befőt szerelme a net megszűléséről. „Hajna“ néven tői styl minden elint és a szerant mind a lepe maga a költő.

„Cserhalom“ is meg arja sze egész szerelme dagságával álli mind senki mas; bizalom, gyerme vegyüete alkotijfjak euekból a szagit az egész e: „A Magyar fit, raol és ői. Eteikát is elrab Mindennel edes nek, de haszaltájönnek Árbocz sá reány. Egyik is „Szép a hatnyu, Csenedesen érke Ot az özöntk

Hold és csillag ... Szébb a te Egy másik „Árbocz! téged. Vagy maga e la Nézzed bár szed Legfeketébb po Még az lenne ta Oh, Árbocz: ma Elhozom a nap S itt hagyom e

Ime egy másik tárgyának! Egy rajta egy hölgy, nagy költői lelegvák. Csakhogy világában ismer szünről-szüre. S em, egészen a hetne festő, ki elbajlóbb női

„S z e p i elöncéket sz szenteli ismét hósnoje „Zened szmúnyitett aia latban megválni zeletét s így sz

„A hajdan Zene Eifáradt a na

„K e t énekes epozás dicsőítésének, k A 4-ik eiekben

„Termete lány Két szeme bajt Mint az aranyf A legszebb fiata

intézi minden dalát, hanem mint epikus, mint elbeszélő költő is.

De lássuk most nagyobb elbeszélő műveit, melyeken oly szépen leng át bánatos szerelme s nézzük mikenek nyilvánítja azokban reménytelen és oltatlan szerelmét s miként rajzolja imádot kedvesét egy-egy elragadó kiterében ugynevezett epizodban.

Első nagyobb művének „Zsán futásának” megírásához 1823-ban fogott. Eteleka akkor a fejlődő ifjúság bájában virult s az ifju költő, ki gyakran élvezte társaságát, ébredő szerelme egész hevevel szerette őt. E szerelem és az akkori politikai események hatása — teremtek meg Zsán futását, melylyel költője nemcsak hazája, hanem szerelme oltárán is kívánt áldozni. Nemcsak érzékeny volt minderre es hozzá képes is. Politikai tere a nyomorúság szelcsend moraja zugott, szívében reménytelen szerelem dult. Ott a nemzeti életet senyvesztő nyugalom, itt az izgalom volt a végső határig fokozódva. A z megdömléshez, ez a megszakadáshoz volt közel. Az általános nemzeti eltompulás gyáva nyugalma felriasztotta, a szívverés felhevítette a költőt. A nemzet a sir szelén, szíve a kétségbeesés örvényén hanykódott. Egyik sem nyújtott vigaszt, egyiksem ígért közeli javulást. Ha a hhoz fordult, megrontta a jövő homályától; ha ehhez simult, visszaütötte a részvetlen hidegség. Érzelmek kétféle osztoztak: megmenteni a hazát s elismertetni szerelmét. A m a z a viszonyok, körülmények megváltozásától; e m e z egy nőtől függött; tehát egyik se saját magától. — Mikor belátta, hogy gyöngéd éremmel nem viszonzható, kiter Eteleka elől; átadja magát egyidőre a kétségbeesésnek, de felezmél aztán s ön huját, baját a nemzetével egyisíti. A haza es szerelem áthatottak egymást mélyab lelkében, hogy kölcsönös támogatással oly művet teremtsenek, mely a hazának es szívének szeretetét bírja alapul. — Ennyit tarték szakszövegnek felhozni „Zsán futása” keletkezéséről, hogy könnyebben rámutathassak, mily nagy befolyással volt Vörösmarty első szerelme a nemzetet felrúzó eme nagy mű megzúléléseire. — E költeményben Etelekát „Hajna” néven említi s őt a plasticai es fectői stíl minden szépségeivel felruhazva állítja elének es a szerelmes délszaki tündér, ki Hajnát minden lépéséa követi, nem más, mint maga a költő.

„Cserhalom” hősi elbeszélésében már nevé is megartja szeretett Etelekájának s szívének egész szerelmének, phantasiájának összes gazdagságával állítja elének őt. Szép Eteleka, mint senki más; jellemet égi szelidég, nemes bizalom, gyermeki szeretet s a tiszta áhitat vegyülete alkotja. Szépségének raját, a kun ifjak enekéből ismerjük meg, egyéb tulajdonságait az egész mű tárja elénk. Eteleka sorsa ez: „A Magyarországra betörő kunok pusztit, rabol es öl. Az öreg Ernyeie egyetlen leányát Etelekát is elrabolja egyik kun vezér, Árbocz. Mindennel edesegi, hogy meggyerje hitvesének, de hasztalan, A mulató kun ifjak sorba jönnek Árbocz satorába, bamulni a szép magyar leányt. Egyik így szól:

„Szép a hattyu, midón távol honjának egétől, Csendesen érkezén, idgen tó hajóján ül le, Ott az özút könnyű lebegése hajtja s lezsalúnk Hold es csillag — ezút sugarakkal játszani hozzá.

... Szebb a te lánykád Árbocz!

Egy másikat így beszélteti költőnk: „Árbocz! téged az eg megbűntet, hogy kiraboltad, Vagy maga e lánykád rablá szépségét az eg-től? Nézzed bár szeméit! mi van ottan földi? az effél Legfeketébb pontját napnak közelébe ha teném, Még az lenne talán szeme nyílt fényére hasonlót. Oh, Árbocz: moud s a hajnat leimádkozom érte; Elhozom a napot es minden ragyogását az égnek S itt hagyom érte neked, mert ő maga szép nap előttem!

Ime egy másik képe Vörösmarty első szerelme tárgyának! Egy eszményi kép ez, megörökítve rajta egy hölgy, egy olyan hölgy, minót csak nagy költői lélek teremthet képzeletében magának. Csakhogy Vörösmarty nem phantasiája világában ismerte csupán Etelekáját, hanem színről-színre. Szerette is, mint sokszor említem, egészen a rajongásig! Van-e? avagy lehetne festő, ki nagyszerűbb, megragadóbb es elbajlóbb női alakot tudna előállítani?!

„Szép lak” című elbeszélésének egész előnéket szerelem bánatos emlékének szenteli ismét Vörösmarty. E költeményének hősnője „Zenedő” ismét nem más, mint Eteleka eszményített alakja. Nem tud legalább gondolatban megválni tőle, szépsége felhangolja képzeletét s így szól:

„A hajdan Zenedő mindennél szebb vala! Utján Eifáradt a nap s hozzá nem látá hasonlót!”

A „Két szomszédvár” című 4 énekes eposzában szintén helyt ad kedvese dicsőítésének, kit itten „Eoikó” névvel lát el. A 4-ik éneken így írja le:

„Termete-lágy habból látszott alkotva lebegni, Két szeme bájlat, mely egeket leigézne, Mint az aranyfelb, voltak hajfűrtei; arczán A legszobb fatalságnak rózsái virultak.

Még csak „Eger” című hőskölteményét hozom föl, melyben saját szerencsétlen szerelmének hattyudalát adja Vörösmarty a haldokló Omár ajkaira, kit magyar néven, előbb Haidornak hívták. Megható ez! A sebesült Omár az egri várba kerül, mint fogoly. Egykori kedvese, Ida, a sebesültek gyógyításával foglalkozik éppen — es:

„Hador éri, hogy vége közelget... Mindennel pedig inkább érze régi szerelmét, Mely, hogy örökre kiégjen, még fellobbana egyszer!..

Es szóla utolszor: Elveszlek im s nem bu, nem bánat erőszaka öl meg, Sebben sem halok... Nem is aggság visztova engem

Es nyomos esztendők, hanem korán, ép ifju koromban, Oh, szerelem, lelkem szép boldogsága, te ölsz meg!

Még ha van álom az élet után, egy álmot ohajtok, Egy pillanatot a nagy öröklet boldog egében: Látni dicső Idát... Ob csak ez egy látást engedd mindennek adója! Veszszek el aztán, tégy morzsává fergetekidben Tégy habutótt szirtté s ne legyen több álom azontul!..

Vörösmarty „Egert” es hatyudalát reménytelen szerelmének 1827-ben írta. Eteleka ekkor már férjvel volt, de boldogtalan házasság életet élt. Szépségét s finom lelke rugakonyaságát egyre veszté a bu terhe alatt, mi Vörösmartynek kétségbeesésen fájt. Fájt, hogyha ő már nem lehet boldog, mert nem lett boldog az, kit ő boldognak lenni szívéből óhajtott.

Es most fogadják igen tisztelt hallgatóim hálás köszönetemet szives türelmükert! Szavaimat azz óhajtással végzem, adjon az isten minden magyar hölgy részére olyan festőt, vagy fényképezőt, minő Vörösmarty Etelekának volt s akkor nemcsak szép, de örökse tartó képre is tehetnek szert, mint Eteleka — ugy legyen!

Tóth Irma.

Helyi hírek.

* Színházunk sorsa. Mindinkább világossá valik előttünk, hogy Nagy Vincze igazgatósága valódi nyereség ess színházunkra nevez. A Debr. Ell. egy „felhivatalos” közleményéből kitűnik, hogy Somogyi urral ellenben Nagy Vincze kimutatta: a., hogy jogositott szingazgató; b., hogy tulajdonosa egy 15,500 frira becsült könyv es ruhatárnak, melyeket egyszersmind biztosítékul lekö; c., lemutatta Szeged város polgármesterének egy bizonyítványát 1886. jan. 9-ről 53.866. sz. a. keletve, mely szerint ő, ki 1882. okt. 1-től 1885. apr. 21-ig a szegedi színház igazgatója volt, egy a színházról szervezete tekintetében kiváló jártasságot tanusított; d., kimutatta eredeti szerződésekkel, hogy a jövő színházudenyre már eddig is oly tagokat szerződtetett, kik a debreczeni közönségnek kedvenczei. — Ez nekünk minden esetre elég volna, meg ha nem is tudnók, mily szakertő es buzgó igazgató Nagy Vincze. Ellenfeleieie megadták magukat; a „Debr. Nagy v. Ért.” a színház bizottság egyik legkiválóbb, s a színház tereu sokat működő tagja, Somogyi egyik pártfogója utolag örömet jelent ki Nagy Vincze megválasztása felett, a „Bp. Hp.”-ban pedig Feleki Miklós tiltakozik az ellen, mintha neki bármi kifogása is volna Nagy Vincze szeméie ellen, ő a konzorciumot, csak mint szerinte helyes rendszerert ajánlotta. A szegedi támadások is ellensúlyozvak a polgármester bizonyítványa, s a kitűnően szerkesztett „Szegedi Napló” megle hangu ajánlása által. Nem marad tehát egyéb, mint a helybeli pietyák es hanykoidasok, no meg egy Temesváron kelt es Nagy Vinczet gyalázó, itt korpolitát — magán level — Erdélyi Marietta kisasszonytól, mely azonban aligha fogja a Nagy Vincze pártját kevesbíteni. Tegnap helyi híreink közül a színház bizottság es hibasan jelent meg. Így kell hangzania: A színház bizottság — amint értesülünk — lemondani éppen nem készűl, s értve nem érezhetőe magat sat.

* „Az ember tragoediája” Madách örök szép dramai költeménye, tegnap este telt ház előtt adatott. — A szereplők közül leginkább Demidort (Ádám) tapsolták. — Terszűke miatt a holnapi számban emlekezünk meg meg részletesen az előadásról.

* Esküvő. Tegnap d. e. 9 órakor esküvőtt örök hűséget Trocsányi Soma helybeli derék fiatal kereskedő, Tiszay Iona kisasszonynak, néhai Tiszay Dániel, a „Debreceen” volt szerkesztője leányának, — Bihar-Tordán. — Az esketésen ugy es díszes közönség volt jelen, s halmozta el áldásaival az ifju párt. Tegnap este a völégény házánál szűkebb körű lakoma tartatott, mely alkalommal lapunk segédszerkesztője mondott feleköszöntőt az ifju párna, utalva azon viszonyra, mely minket e házasságnál érdekel. Itt is kifejezzük szerencsekívánatunkat, kívánva az ifju párnak boldog, zavartalan életet.

* A szombati bankett: ől szóló összes tudósításokból, sajnos! hiányosan közöltetett megének egyik első rendű tisztviselőjének toaszta. A kimaradt, szorfolót ő nézertes es egy Bocskai hajduhoz illő részletet utána pótoljuk a következőkben: „En a szomszéd községben, a függetlenség pártján első ember voltam, engedje ez a város es ez a párt, hogy itt legalább lehessek — utolsó.” Est a város es a párt — ugylátszik — meg-

engedte, e toaszt után pedig a szomszéd község (H.-Szoboszló) Debreczen es a két város mindenféle pártja még inkább es örömeoseb meg fogja engedni. — A Degenfeldek kiérdemesült nevelője pedig a pártgyűlésen ismét ajánlólóg szólott fel a jelölt: nemes gróf mellett. Hogy ne tette volna? — Eddig a Degenfeldek ajánlották nevelőiket professori állásokra, most illő, hogy a nevelő-professor urak ajánlják más állásokra a Degenfeldeket!

* Nepesedés. A jan. hó 17-ről jan. hó 23-ig terjedő né alatt született városunkban: I. Református: törvényes 8 fiu, 14 leány, törvénytelen 1 fiu, 2 leány, együtt = 25. Halvaszületett 3 fiu, 1 leány. — II. Evangelikus: törvényes 1 fiu. — III. Róm. katolikus: törvényes 2 fiu, 1 leány, együtt = 3. — IV. Zsidó: törvényes 1 fiu, 1 leány, együtt = 2. Elveszületők összes száma = 31, melyet ha összevetünk az elhaltak számával (27) — a szaporodás = 4.

* Halálozások. A jan. hó 17-től jan. hó 23-ig terjedő hét alatt meghaltak városunkban: Bodrogi Viima 5 é. ref., roncsolt toroklob, Kállai? ref. halvaszülető fiu, Móricz Rozália 5 h. ref. behurut, Geszti? ref. halvaszülető fiu, Bányi Istvánné Veres Zsuzsanna 63 é. ref. tudógümő, Tóth Julianna 6 é. ref. torokgyík, Özv. Kovács Istvánné, 74 é. ref. aggkór, Ménes Gáborné 55 é. ref. tudógümőkór, Nagy? ref. halvaszülető fiu, Özv. Darabos Bálintné 74 é. ref. gutatűs, Kovács Bela 4 h. róm. kath. göröcsk, Listner Aladár 14 é. zsidó hagymáz, Kovács Jenő 5 h. ref. göröcsk, Molnár Zsuzsanna 1 h. ref. veleszületett gyengeség, Weisz? 1 h. zsidó veleszületett gyengeség, Hulke Edene 21 é. ref. szivbaj, Özv. Kovács Jánosné 84 é. ref. aggkór, Molnár Gizella 1 h. ref. göröcsk, Faragó Andrásné 53 é. ref. agylob, Bódi Zsófia 6 h. ref. bárány himlő, Gyulai István 52 é. ref. vérhas, Weissshappel Alajos 45 é. r. kath. tudógümőkór, Szenei Julianna 9 h. ref. göröcsk, Cs. Kis Mihályné 42 é. ref. bellob, Zichermann? zsidó halvaszülető leány, Kis János 11 h. ref. göröcsk, Döszegi Julianna 8 h. ref. göröcsk. Elhaltak összes száma 27.

* Színház köréből. Holnap este „Nisida” operette adatik azon szerepváltozással, hogy a Kápolnay szerepét Valentin, jeles tenoristának veszi át. Csütörtökön a „Koldusdiák” adatik, a czimszerepben Valentin el. Pénteken a Váradijózsef jutalomjátékul szíre kerül a „Tündérlak Magyarhonban, es a „Jólörzött kis leány”. A jutalmazandó iránti szívesegből közre fog működni Ajtayné Szabó Papi urhölgy es Kerekes Géza uris.

* Bál az E. M. K. E. javára. A rendezőbizottság tegnapeste ismét értekezetet tartott, s a bál ügyében azon nehézségek merültek fel, hogy ifj. Beszler Lajos ur az elnökséget el nem fogadta, — Fehér Herman ur kinyilatkozta, hogy a „Bika” vendéglő nagyermet nem engedti át ingyen a bál megtartása végett. Mindeu nehézségeket azonban bizonyára sikertűni fog a rendezősegnek elhárítani.

* A „Debreczeni Ellenőr” írja meg, hogy egy szombaton este a „K...”-ban törtöt bálón 2 fiatal ember összeveszett s csak nagy nehezen lehetett őket szétválasztani. Megjegyzendő, hogy ez az eset (ha ugyan a Debr. Ell. igazat mond) a függetlenségi körbálján történetét volna meg. Ha igaz! bizony sajnálnók ezt a kázust, csakhogy ugyanakkor volt a szabadelvű párt banketteje is, a melyről néhány sorral lejjebb azt írja a „Deb. Ell.” hogy ott meg a főispán kalapját vittek el, nem tevédsébből, de a „Debr. Ell.” szerint azért, hogy az illető „birjon valami emléket a főispántól, a magáét pedig elfelejtette ott hagyni!!” No, már most (a Debr. Ell. szerint) melyik párt mulatásán történt gonoszabb dolog: a miénken, vagy a magáé?

* A kölcsönös segélyző egyet eszennel tudatja, hogy a III-ik ev tarsulata új tagok csakis e heten vétettek meg fel minden késedelmi díj befizetése nélkül. A jövő hetől kezdve már csak a késedelmi díj lefizetése mellett válthatók új könyvek.

* Műkedvelői előadás. Turkevén — a miut levelezők írja — az állandó műkedvelői társulat szombaton jan. 30-an jötekműcselű színi előadást rendez. Színrekerűnek ez alkalommal I. „A párbaj” Porzolt Kálmántól. Szerepeinek benne: Nánássy Mariska, Kusza Juliska kisasszonyok. — ifj. Kis Lajos es Cziphat Károly urak. II. „Egyetlen leány”, gr. Fredrő Sandortól. Szereplők: Kusza Juliska, Nánássy Mariska, Szeremley Szilárka, továbbá: Kenez József, Mihály István, Gajzágó Samy, ifj. Hajdu János es ifj. Vég Sándor urak. III. „Box es Cox”, Madison Janostól. Szereplők: Gajzágó Samylné uró, — ifj. Kis Lajos es Kenez József urak. Az előadást tánc követi.

* Pál fordulása. „Ha Pál fordul köddel, meghal ember doggel.” Ez közmondás. Tegnap azonban e névnap alkalmával szép idő lévén, megérdemlik, hogy mi is megemlékezzünk szerencsekívánatunkkal a Pálokról. Ilyenek a főiskola es egyház körében: Buzás Pál, Somogyi Pál, Márk Pál, Nagy Pál, Bodossy Pál. Tegnap valóban bucsújárás történt a tanárok es ifjuság részéről a Pálokhöz. Sőt a mi a legszobb megemlékezés F. püspök ur is Tóth Samuellel fiakerre útvén látogatásával megtisztelte a Pálokat. Ily egyházi férfiak ált. aztán erős sziklára épülhet fel az egyház, melyen a pokolnak kapni sem vehetnek diadal.

mat. Mert hogy is mondá Jézus? arról ismerlek meg benneteket, hogy egymást szerettitek es az én parancsolataimat megtartjátok.

* Minden csa adra nevez fölötte nagybecsű! Rasicza Magyarországn. Becses iratára szerencsem van válaszolni, hogy a Brandt R. gyógyszerész svájci labdaccait megkaptam s azokkal nagyon megvagok elégedve. E labdaccaikat már 4 éve, hogy házamban tartom, s csak a legjobbat mondhatom róuk. A svájci labdaccaikat házamban mi igen nagyra becsüljük, 4 éve már, hogy segítségünkre van s úgy a gyermekek bájában, mint a cseledek betegségekben jó sikerrel használtuk, én es a nőm is élűk velök s mind eddig semmi súlyos betegség nem fordult elő házambán, mit csak is a svájci labdaccaoknak köszönhetek, s ezért a Brandt R. fele [svájci labdaccaikat (a gyógyszerárakban 70 kr. egy dobozzal) minden más hasonló gyógyszerrel többre becsülöm. Teljes tisztelettel: Heger Antal, fűszer es terménykereskedő. Figyelní kell a dobozra levő fehér keresztre vörösmezőben s Brandt R. névalírására.

* Történeti naptár. jan. 26. Kedd, 1699 A karlovczi bekekötes. 1878. Az orosz török békeelőzmények aláírása Drinápolyban.

Házánk s a külföld.

— Három vonat összeütöközése. A nagykanizsai állomáson vasárnap reggel három vonatot ütközött össze. A Pragerhofról érkezett tehervonat ugyanis hibás jelzés következtében megállt a nyit pályán, s az ugyancsak Pragerhofból utána jövő gyorsvonat melyet tökéletesen megfekezni nem lehetett, belétközött, — de ez nem okozott nagyobb bajt. Néhány perc múlva azonban jött a fiu-meie gyors vonat, mely egész erejével ütközött az előtte álló két vonatra. — A pragerhofi vonaton utazó Albert ne, egy spátói élmezési tiszt neje meghalt — többen megsérűltek, köztük Kuranda Emil, az „Azienda” gőzhajózási társulat igazgatója. Több kocsi összezúródott. A balesetet az uralgó sűrű ködnek tulajdonítják, mely miatt a jelzéseket nem lehetett észrevenni.

— Rövid hírek. Berlinben a napokban az a ritka eset esett meg, hogy egy ifju házaspár egy „mezes-nap” után valópört indított. Az „örökűség” tehát itt csak 24 óráig tartott. — Eléget t h a j o. Lussimpiccolóból jelentik, hogy az „Aurora” osztr.-magyar hajó e hó 22-en Szent-Ilona mellett a nyit tegegen egészen leégett. — Nagy vaddisznó sebezte össze Szentpály Jenő kataszteri igazgatót a napokban Szatmár mellett a Sárerdőn; a vadász szemközt lötte a vadat, de annak még volt annyi ereje, hogy neki rohant földöntötte s összeverte agyarával. — A összes svagyonát tűzte ki pályadíjul vegrendeletében egyik oszdeszi nagyon gazdag ökepezéses egy dramára, a mely dramában azonban az ő elete történetét kell földolgozni. Csak orosz író pályázat, s beadásának határideje ez év szept. 1-je.

Muzsák.

— Verecsagin es Jókai. Felgyes közönség gyűlt tegnap este egybe a fővárosi VI-VII. kerületi kör palotájának dísztermében. Verecsagin, a hírneves orosz festő, tartotta ott szabad előadását a művészetéről s ezzel kapcsolatban a társadalmi reformról. Ezt Jókai Mór felolvasása előzte meg Verecsagin művészi egyéniségének jelentőségéről. Ezután Verecsagin beszélt. Mit? azt jellemezte a következő matatvány: A tömeg éhsége hatalmas étvágygá vált; a századokon át tartott bójt es inség meghozta a falánkságot, mely preddára les. Ki tudja, mennyibe fog kerűlni az éhező nép vendégségének számlája. Hogy borzas lesz, az bizonyos s vannak államok, melyekben meg ezen generáció irtázató dolgokat fog látni. Mivel kell meggyógyítani e nagy betegséget? Azt mondják, hogy a társadalmat eléggé megvédi két tényező: a hadsereg es a papok. A katonák már unni kezdek mestersegüket, A katona is kiűradt es nem lehet rábírní, hogy a népre löjjön, melynek ő is fia. A papot, az igaz, meg nem fáradtak bele mestersegükbe, de a hívek már nagyon is belefáradtak abba, hogy rájuk halgassanak. A művészet befolyása nem oly szemmel látható, mint az egyház működésének hatása. Az igaz, hogy erre a nihilisták es anarkibisták azt felelik, hogy a tehetség hatalmat felállítanak az egyenlőség elvébe tüközik. Nem akar vitatkozni velük, de kénytelen konstataálni, hogy a társadalomnak megmentője csak az a tehetség lehet, mely nem bocsátja áruba magát. Az eredmény előrelátható. A nép kezd belátni, hogy nem kell a társadalomban lenni oly osztályoknak, melyek első es olyanok, melyek utolsók. A pap nemokára hasztalan fog predikálni, mert süket lesz a nép szavaira a katona pedig, midőn a vezényszót hallja, nem fog engedelmeskedni, hanem lábához teszi a puskát. Ha ez az idő el fog érkezni, akkor a társadalomnak még csak egy megmentője lesz: a tehetség, mely az irodalom; tudomány es művészet tereén nyilatkozik.

Színház. Holnap, szerdán, bérlét pártalan számban itt harmadszor adatik: NISIDA új operette 3 felvonásban.

Felolós szerkesztő: Gáspár Imre. Kiadó: Kutasi Imre.

Meghívás.

A hajdu-nánási takarékpénztár t. részvényesei
az 1886-ik év február hó 21-ikén, délelőtt 10
órákor, H.-Nánáson, a városháza nagy termében
tartandó

KÖZGYÜLÉSRE

tisztelettel meghívtnak.

A közgyűlés tárgyai:

1. Igazgatói jelentés az 1885-ik tüzlet évről.
2. Igazgató és gondnok választás.
3. Az 1885-ik évi mérleg bemutatása és megbirálása.
4. A felügyelő bizottság és a nagyválasztmány kiküldötteinek jelentése, a számadás és mérleg megvizsgálásáról, ennek kapcsán az igazgatóság és tisztviselők részére a felmentvény megadása.
5. A választmány kilépő tagjai helyett új tagok választása, stb.

Pákozdy Lajos,
elnök.

A legjobb, legolcsóbb hamburgi czikkek.

Stückrath és társa, Hamburgban.

Hamburgi czikkek

ajánlatok nagy raktárakból, postai portómentes küldéssel, 5 kilonként utánvétellel.

Cseléd-kávé, szintelen	2.95 o. é.	Asztali rizs, 5 kilo 1.95 1.45—1.25 o. é.	
Afrikai Mocca, igen erős	3.15 "	Narancs, 5 kilonként, körülbelül 30 darab	1.75 o. é.
Rio, finom, erős	3.30 "	Bors, fekete 5 kilonként	6.35 "
Cuba, erős, izletes	3.95 "	Piment Neugewürz p. 5 Kilo	3.65 "
Mocca gyöngy, erős	3.90 "	Orosz hal, szardina 5 kilonként 1.70 "	
Jávai-arany, enyhe, édeskés	4.85 "	Tengeri hering, . . . 5 kilonként 2.10 "	
Ceylon, erős, illatos	4.85 "	Matjes hering 25 darab	2.25 "
Costarica, zöld, finom, erős	5.25 "	Kövr hering, 40 darab	1.70 "
Gyöngykávé, zöld, erős illatu	5.35 "	8 szelencze lazacz 5 kilo	3.85 "
Portorico, nagyszemű, legfinomabb 5.65 "		8 tengeri rák, 5 kilo	4.15 "
Arab Mocca, erős, tüzes	5.65 "	Angolna, 5 kilos hordóban	3.85 "
Morzsalek thea, finom, pornéküli, 1 kilo	1.60 "	Elbei caviar, 1 kilo	2.35 "
Congo erős, finom	2.05 "	Urail caviar	2.75 "
Souchong, enyhe, igen szép	3.50 "	4. lit. francia rum 7.50—6	4— "

Háromszázat meghaladó czikkeink kimerítő árjegyzékével szolgálunk.

SWADLO FERENCZ BUDAPEST.

Gyára:

VII. ker. alsó erdő-sor

3. sz.

Ajánlja szabadalmazott, zártalan, önmagukat felhúzó
zárdőnyeit

hullámzott aczélemezű; továbbá szabadalmazott Blazieck- és Brecka-féle **töltő és szel-**
őztetési

kályhát;

valamint

központi-fűtési berendezéseit.

saját szabadalma szerint, egy vagy több helyiség számára; mely utóbbiak különösen új építm-
nyeknél iskoláknál, kórházaknál, stb. szellőztetéssel, vagy szellőztetés nélkül, igen czél szerűen
alkalmazhatók.

Ajánlja továbbá valamennyi az építési szakmába

tartozó munkát u. m. épületi-, mű- és szerkezeti

lakatos munkáit.

Mintakártyák és költségve-

tések, ingyen és bérmentve.

A pesti magyar kereskedelmi bank

jutányos feltételek mellett

JELZÁLOG-KÖLCSÖNÖKET

nyújt földbirtokra, valamint nagyobb városokban fekvő lakházakra is.
A kölcsönök a bank 5%-os zálogleveleiben adóznak és 39 éven belül tet-zés
szerinti törlesztési időtartam alatt fizethetők vissza.

Részletes feltételek kívánatra díjmentesen megküldetnek.

Közvetítők nincsenek kizárva.

KÖNYV- és KÖNYOMDAI-MUNKÁK FELVÁLLALTATNAK.

KUTASI IMRE

KÖNYV- és KÖNYOMDÁJA

DEBRECZEN, Főpiacz. Sz. NAGY KAROLY ház.

Ajánlja magát mindenféle

KÖNYV- és KÖNYOMDAI-MUNKÁK

gyors és pontos elkészítésére; elvállal:

tankönyveket, hírlapokat és folyóiratokat minden nyelven, ét- bor- és árlapokat;

diszmuveket arany- ezüst és színnyomatban; a törvénykezéshez megkívántató

ROVATOZOTT IVEKET;

disztes egybekelési- és látogató-jegyeket.

Szóval a nyomdászat köréhez tartozó megrendelések gyorsan és hiba nélkül, a legjutányosabb árban eszközöltetnek.

A papir gyári árban számíttatik

HIRDETÉSEKET a kiadásomban hetenkint ötször megjelenő **DEBRECZEN** cz. hu-
lapban a legolcsóbban számítva közzé teszek.

KUTASI IMRE.

könyv- és könyomda-tulajdonos.

DEBRECZENBEN, FŐPIACZ, SZ. NAGY KAROLY ház.

KITÜNTETÉS
SZEGERD
érdemére mmel
1876.

KITÜNTETÉS
SZÉKES-
FEHÉRVÁR
ezüstdíj 1879.

KITÜNTETÉS
LONDON

DISZOKLEVÉL
1871-ben.

Debreczen, 1886 nyomtatott KUTASI IMRE könyvnyomdájában.

Előzetes
Helyben és pótló
Egy évre
Fél évre
Negyed évre

Egyes szám

A jap szellőztető
den költségy tőp
ná földszint, a szel-
bármentre kü-
nyján.

Előzetes
KUTASI IMRE
KÖNYV- és KÖNYOMDAI-
MUNKÁK
KUTASI IMRE
KÖNYV- és KÖNYOMDAI-
MUNKÁK

Andrássy

Andrássy
niszter végre
leti kérdésbe
főrendbíráz teg
nőkhöz, a min
lett is.

A nagyé
mán miniszter
hangzik:

Andrássy

elnök, méltós-
desen jól infor-
idő óta fenttar-
gár-ruméliai u-
unió alapján o-
Bulgária herc-
egyszersmiad e-
zójává fogna k-
évek tartamára
lebb váratik a-
dor fejedelem
látás volna

talmak által
Való ezea hif-
miután eddig
lett és miután
program, me-
tasát czelőzte,
nem tartatik,
a perzonálunió-
ténynege ne ale-
gamat utalva
pellációt int-
a közös külgy-
ben elfoglat, m-
ha azon mego-
erőre talána
Európa békeje
nak fogna bizo-
Mint a

társra, egyet-
kollegámmal, S-
adott kifejezés
azon állapot, m-
Ruméliára ne-
szes művének
tebb részét k-
vallom haboz-
hogy ez által
részét magam
ezen alkotás a-
kevesebb éle-
lyennek tartó-
előtt is és az-
volna. Néete-
hogy a st. st-
zott Bulgária
nemcsak a tör-
félsziget minde-
nyegette, alko-
de e mellett le-
ellátott Bulgár-
ország védelm-
országá minde-
Ez irány-
meggyőződtém
közt e tár-
jött létre. Ek-
tenni, mint o-
lehető garanz-
ból megadato-
szorosokon és
emelni és tör-
jog a miliczia
nevezni és v-
megbizva, a k-
nyának kido-
gyakorlati ért-
akadályozni, h-
hessenek oly
netalán újabb
török uralom

A berlin
ez az egy let-
rökország eg-
Baikán magas
annyira fontos
vezetéről me-
Rumelia csak
tenyleg nem-
látta azon esk-
látnia nem leh-
rend erőszak-
arról is, mi tör-
megadta. Tör-
rendetatonal-
alatt, hogy ez
ról utólagos
Konstantinápol-
rökország e-
ugy lett lebe-
régen készülő
alatt, Rumelia
lamáni.